

УДК 37.015.3

Недорода В. М.

група 5285 м, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), nedorodavlad@gmail.com

Трибулькевич К. Г.

д-р пед. наук, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв), tribulkevich@gmail.com

ОСВІТА В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Розглянуті основні проблеми інтеграції освіти в ВНЗ у європейський простір. Проаналізовані особливості системи освіти в Україні та їх відмінність від стандартів ЄС. Приведені приклади вирішення поставлених проблем у деяких інших країнах.

Ключові слова: вища освіта, євроінтеграція, освітні стандарти, якість освіти, Болонський процес.

The main problems of integration of education in higher educational institutions into the European space are considered. The peculiarities of the educational system in Ukraine and their differences from the EU standards are analyzed. Some examples of solving the problems in some other countries are given.

Keywords: higher education, European integration, educational standards, quality of education, Bologna process.

Питання забезпечення якості вищої освіти в контексті євроінтеграції розглядались багатьма вченими з самого початку інтеграції в Україні. Віктор Жуковський – при дослідженні ролі студентів в якості вищої освіти, Олександр Горленко – при аналізі методів управління якістю освіти, Тарас Добко – при розгляданні забезпечення якості вищої освіти в Україні та інші.

Метою даної роботи було розглянути основні проблеми інтеграції освіти в ВНЗ України у європейський простір та проаналізувати відмінності системи української освіти від європейських стандартів.

Загальною метою інтеграції вищої освіти є реформування українських вищих навчальних закладів шляхом впровадження системи, яка гарантує забезпечення якості освіти. В ЄС зміни проводяться за допомогою об'єднання та уніфікації – від побудови міжнародних механізмів до самостійності кожного університету задля розвитку освіти. Для України ж важливий відхід від єдиної формальної системи усіх закладів вищої освіти та надання можливості самостійного розвитку. Європейськими університетами формування запиту на забезпечення якості вищої освіти йде «знизу», від самих учасників системи вищої освіти. В українські ж університети він надходить «згори», від міністерства освіти і науки. В Європі створюється стандартизована система за допомогою неформальної мотивації задля забезпечення високої якості освіти. В Україні ж все навпаки, при постійній формалізації всіх процесів забезпечення якості освіти не спостерігається реальній прояв зацікавленості самих учасників освітнього процесу.

Стан національної освіти на сьогодні дозволяє пересвідчитися в тому, що жорсткий централізований контроль має досить негативний вплив на якість освіти та ефективність її забезпечення. ВНЗ в Україні повністю підконтрольні МОН, а отже на практиці не приймають власні рішення.

З цього виходить що нести відповідальність за результати своєї діяльності ВНЗ не можуть, оскільки лише виконують накази «згори». В ЄС же встановлена автономна структура, яка є проактивною за своєю суттю – має ефективну реалізацію встановлених стратегій розвитку, повноцінне виконання довгострокових цілей, що дозволяє приймати продумані та своєчасні рішення. При керуванні ззовні, всі найкращі сторони навчальних закладів не можуть реалізуватися на повну, а окрім цього отримують нішу негативних факторів.

Реактивна поведінка ВНЗ в Україні залишається незмінною на всіх його рівнях – переходячи від міністерства до керівників та викладачів, що тягне за собою майже повну відсутність академічної творчості та свободи. В Європі ж,

практика функціонування університетів показує, що основною підставою покращення якості освіти є підвищення рівня свободи викладачів, самого процесу навчання та доступності наукових досліджень. Система вищої освіти в Україні також залишається закритою і вимоги до якості формуються профільними міністерствами, а не замовниками освітніх послуг і не завжди відповідають реальним потребам ринку праці. Ті ж учасники, які мають скеровувати направленість освітнього процесу, наприклад, бізнес, самі студенти, громадські організації, участі в процесі забезпечення якості не беруть навіть побічно, хоча це передбачено законом.

В таких умовах головною задачею багатьох освітніх закладів стає успішне звітування перед органами контролю, а не підвищення якості та ефективності процесу навчання та виховання. При відсутності ж сильного суспільного контролю та мотивації це призводить до корупції. Система, яка в Україні називається забезпеченням якості, спрямована не на допомогу гравцям в сфері вищої освіти розвиватися в напрямку високої якості, а на контроль, тиск і покарання тих, які не відповідають встановленим критеріям.

Контроль в українській системі забезпечення якості освіти здійснюється адміністративно-командними методами, що логічно, оскільки йде корінням в радянське минуле. При цьому в європейській системі освіти все навпаки, вимоги висуваються безпосередньо споживачами – галузями виробництва, роботодавцями підприємств та організацій, а також студентами.

Університет є місцем виховання студента, оформлення його світогляду та принципів, на основі яких людина знаходить своє місце в суспільстві. Адже людина входить в зрілість, коли починає свідомо брати на себе зобов'язання, що на високому рівні повинно мати місце в ВНЗ. Важливий сам факт надання студентам можливості відчувати повноцінно різні зобов'язання, відповідальність, яку вони з собою несуть, як за себе, так і за своїх колег. Кожен окремий студент і студентські організації як партнери повинні співпрацювати з іншими організаторами навчального процесу та ефективно впливати на оптимізацію його змісту, процедур контролю за якістю, її адекватну оцінку та впровадження радикальних змін задля її досягнення. Тут і постає необхідність реформ, які

поступово проводяться, для повноцінного переосмислення студентом своїх прав, а також обов'язків в плані забезпечення якості вищої освіти. Перші повноцінні кроки у доросле життя відбувається саме в цей період і при цьому важливо, щоб створюючи нагоди для відповідальності, не зробити їх занадто важкими, щоб вони створювали невеликі, але успіхи. Участь в управлінні якістю є чи не найбільш вагомим чинником підтвердження і формування суб'єктності студента.

Отже, навчальні заклади в Україні повинні враховувати досвід європейських університетів та виходячи з цього створювати умови, які дозволять впливати на якість освіти; надавати можливість студентами впливати на систему освіти; оприлюднювати всі зміни, тим самим створюючи прозору систему реформування; представляти рівень результативності механізмів впливу; створювати взаємовигідні умови для участі студентів та викладачів у проектах та заходах; забезпечувати високий рівень практик, навчальних лабораторних занять, задля отримання стабільно ефективних практичних знань студентами; публічно впроваджувати зміни та регулярно висвітлювати хід цих процесів.

Список використаних джерел

1. Горленко О. А. Менеджмент якості: аналіз основних визначень / О. А. Горленко // Методи управління якістю. – 2008. – № 12. – 360 с
2. Добко Т. Д. Забезпечення якості вищої освіти: європейські кращі практики для України / Т. Д. Добко // Освітня політика. – Л., 2009. – 52 с.
3. Жуковський В. В. Роль студентів у забезпеченні якості вищої освіти: європейський досвід та українське застосування / В. В. Жуковський // Імператив якості: оцінювання вищої освіти. – Л., 2014. – 286 с.